

Falimentul epistemic

„Deseori, fizicianul ajunge la o descriere mai bună, mai economicoasă a naturii, dacă poate să formuleze legile observate printr-un principiu de maximizare. Deseori, economistul poate ajunge la o descriere mai bună, mai economicoasă a comportamentului economic, folosindu-se de același instrument.”

Paul A. Samuelson

Atât timp cât decizia economică are alți determinanți decât cei oferți de teorie, Știința Economică rămâne un exercițiu de retorică în deșert. Decelarea mecanismelor umane ale deciziei în genere constituie o dificultate. Experiența teoretică postiluministă ambiționează să aibă relevanță rațională, deși în materie de economie, ca și de orice altă activitate care implică omul și universul lui dilematic, ea ilustrează eșecul.

Cheia acestei situații stă ascunsă în reduționismul intrinsec demersului teoretic care se legitimează doar prin consistența rațională a aserțiunilor. Ceea ce nu corespunde unei scheme congruente empiric este eliminat din câmpul explicativ.

Pasul fatal s-a făcut prin abandonarea efortului analitic ritualurilor logicii matematice. Statutul de știință s-a acordat Economiei doar dacă s-a lăsat pradă simplificărilor formale. Ca lucrurile să aibă coerență măsurabilă era nevoie de o eliminare din orice algoritm deductiv a omului. Cibernetică înlocuise deja în câmpul conceptualizării viziunea ezitantă și prea tarată de subiectiv a Economiei.

Metodele sciziparitate ale matematicii și instrumentele calculului bazat pe măsurare cantitativă au alungat din Agora universitară construcțiile descriptive, modelele explicative, analizele inductive, presuposițiile personalizate de care se făcea vinovată Economia. Succesul era al metodei. Nici nu era nevoie să se mai răscolească realitatea pentru a căuta soluții. Și în niciun caz îndoiala și aproximarea nu-și mai aveau locul!

Triumful formalizării asupra esenței Economiei era perfect. Soluțiile la problemele performanței economice reieșeau indubitabil din rezolvarea de ecuații. Până când nici planificarea nu mai avea nevoie de analiza evoluțiilor pieței pentru că infailibila cibernetică avea remedii facile la îndemână.

Matematica a eliminat incertitudinea, cibernetică a îmblânzit riscul, tehnologia a sublimat raritatea, managementul a raționalizat decizia, marketingul a instrumentalizat legea cererii și ofertei. Economia a devenit o activitate mecanică, repetitivă, masificată, programată, sigură și eminentă obiectivă.

Aproape că nu mai contează excepțiile care fac regula. Distincțiile publice confirmă acuratețea percepției unei realități gândite doar în termeni de progres, creștere, optimizare, maximizare. Contează ritmul, acumularea, producția fizică, alocarea rațională a resurselor. Perspectiva socială se reifică pentru că opțiunea individuală este interzisă.

Cucerirea Economiei de către formalizare a fost urmată de transformarea Economiei într-o mecanică socială.

Într-un caz, omul a fost înlocuit de metodă, în celălalt caz a fost încorporat mașinii. Rezultatul inevitabil a fost că Știința Economică nu mai are nevoie de viziune, iar activitatea economică nu mai are timp de odihnă.

Partea proastă este că aceste rătăcirii epistemice și empirice fac în continuare ravagii. Economia este și astăzi considerată știință doar dacă face abstracție de om, iar activitatea economică se justifică doar dacă uită de social. O Știință Economică aumană și o activitate economică asocială sunt consecințele inevitabile ale paradigmei iluministe, în care știința este putere absolută, iar viața este rațiune pură.

Simptomul formalizării fără măsură a favorizat fragmentarea cunoașterii. Furia legitimării suficienței metodologice a creat monștrii sterpi sau metișii hermafrodiți ai disciplinelor universitare, într-o manieră care a întreținut iluzia progresului cunoașterii. Nici calea interdisciplinarității n-a putut salva colapsul comunicării și haosul informațional.

Mimarea profunzimilor prin autonomizarea temelor sau metodelor ca discipline de învățământ a amplificat fragmentarea babiloniană. Știința Economică, pierzând perspectiva, a eșuat în aluviunile divizării în subconcepte prefabricate pentru soluții parțiale, de factură inginerescă.

Economia ca știință s-a manufacturizat. Cel mult este inovativă în felul medicinei, care atenuază simptome, dar nu vindecă boli. Consultanța ține loc de cercetare, expertiza fenomenologică face inutilă doctrina, viziunea. Teoria s-a retras în enciclopedii, Știința Economică s-a instalat în pagini de dicționar.

Cel mai neașteptat rezultat al diluării forței epistemice a Economiei îl constituie invazia de preluări necritice de conceptualizări de aiurea. Lipsa de consecvență epistemologică este teoretizată ca deschidere mântuitoare. Din păcate, dezastrul este alimentat cu explozibilul simulării relevanței științifice.

Amestecul de concepte nu se arată doar indigest rațional, dar și pervertește rigoarea conceptuală și relativizează reperele cognitive. Respectul față de specificul obiectului cunoașterii este abandonat cu înconștiență profesionalizată, în realitate, manifestându-se și cu murgă aculturală.

Miza neașteptată este ratarea sintezei specifice Economiei. Limbajul Economiei devine păsăresc și singurul lucru pe care pare să-l comunice este falimentul epistemic. În plus, falimentează facultatea de judecată a unei părți însemnate din generațiile de intelectuali de care ar avea nevoie Știința Economică.

Sumar

Măsurarea creșterii economice și extensii ale modelului lui R.M. Solow ajustat		Mișcarea cooperatistă din agricultura României, de la începuturi și până în pragul celui de-al doilea război mondial. Scurt argument istoric sau argument pentru istorie	
■ Ion Gh. Roșca, Stelian Stancu	3	■ Gabriel Popescu, Florentina Constantin	37
Marketingul performant al serviciilor, de la filozofie la managementul relațiilor cu clienții		Contabilitatea de mediu: instrument de promovare a managementului mediului	
■ Victor Danciu	7	■ Cleopatra Șendroi, Aureliana Geta Roman	45
Demersuri pentru o nouă paradigmă. Nu „antimondializare”, ci „altermondializare”?		Considerente privind conceptul de „întreprindere” în economia de piață	
■ Dan Popescu	15	■ Cornelia Lefter	49
Evaluarea impactului economico-social al promovării politicilor ecologice în Delta Dunării		Modernitate după modernitate	
■ Trifon Belacurencu	21	■ Marin Dinu	53
Considerații privind participarea angajaților la viața organizației. Studiu aplicativ realizat pe Regiunea de Vest a României			
■ Denisa Abrudan	27		

Notă: Autorii sunt responsabili de clarificarea dreptului de utilizare a informațiilor cuprinse în articole.

Revizie text: Gabriela Ochiană

Tehnoredactare computerizată: Nicoleta Bobocea

Grafică: Alexandru Ion

Abonamente: Irina Jerpel (021/312.22.48 – int. 24)

Difuzare: AGER-Economistul (021/312.22.48 – int. 24)

www.economieteoreticasiaplicata.ro; www.ectap.ro

Recepție texte: economia.ta@edeconomica.com